

Այս տարի, բացի հացն ու գինուց, ամենայն կենսական պիտոյքները համեմատաբար թանկ են, քան թէ անցեալ տարի. այսպէս մի ֆունտը 9 կ. է. Ջանգովի ձկան ֆունտը 35—40 կ., իւղինը՝ 50—60 կ., խաւարինը՝ 1 ր. 60 կ., մի հաւը 60—70 կ., 2 ձուն 5 կ.:—Եղանակները մինչև մօտ օրերս շատ տաք էին անցնում. այժմ ձիւն է գալիս և ցուրտը խիստ է. ծառերը քիչ էր մնում, որ ծաղկէին, այժմ կարող են վնասուիլ:—

«Մշակի» ընթերցողներից խոնարհաբար խնդրում եմ, որ սորա № 229-ի առաջին երեսի երրորդ սխեմակի մէջ տպւած հետեւեալ տողերը կարդալ այսպէս: «Ոչ ոք չէ մտածում որ խաւարինը տարի 500—700 հայ և թուրք ծնւած երեխաներից՝ միայն 50 են ապրում հ ա ղ ի լ յ թ է հայ և թէ թուրք միւսները մեռնում են ըստ մեծի մասին ջրի և օդի անմաքրութեան պատճառով»: Խնդրում եմ «Кавказ» լրագրի յարգելի խմբագրութիւնից ևս, որ վերոյիշեալի պէս ուղղէ իր № 350-ի մէջ հաղորդած տեղեկութիւնը, որը քաղել է «Մշակի» վերոյիշեալ №-ից: Են որիչ անգամ առիթ կունենամ «Մշակի» ընթերցողներին ցոյց տալ ճիշդ թուերով, որ այդ տեղեկութիւնը չափազանցութիւն չէ մեռնողների նկատմամբ, այլ մինչև անգամ փոքր ինչ պակաս եմ ցոյց տուել, ձեռքովս չունենալով թուրք երեխաների չափաբերականը առ այժմ:

Այս երեկոյ կլուբում ե օ լ կ ա յ էր, այդ պատճառով այնքան մեծ էր բաղմունքներ, որ ասեղ ձգելու տեղ չը կար: Այդ միջոցին մի անտուր թնդիւն դրողից բազմութեանը. լացի և վայնասունի աղաղակը չփոխեց ամենքին. մինը կոչում էր «այրվում է», միւս կոչում էր «քանդվում է»: Բանը նորանումն էր, որ մի երիտասարդ բժիշկ իր դ ա մ ի հետ մտնելով կլուբի կողմնակի սենեակներից մէկը, տեսնում է, որ բնեզաւան հրափամփուշտներ են դիզված՝ տնդ-դելու ժամանակ մինը բռնկում է և վառում միւսներին, որից ահազին ձայնովն և բոց է լինում և որը հաղիւ են ձանդղում: Սարսափած ժողովուրդը քիչ է մնում երեխաներին ոտքի տակ արորէ փախչելու համար: Ինչ կը լինէր ժողովրդի դրութիւնը, եթէ չուտ չը կարողանային հանգցնել. ժամանակ չէ արդեօք, որ մեր քաղաքն էլ ունենայ հրաշք միջակներ:

Ն ո Ր ա յ Ր

ցիր նրանց ձեռքը: Մայրս կատաղութեամբ վրա վազեց, ինձ բռնեց, և երկար կռիւով նրանց հետ, չէր թողնում, որ ինձ ասեն: Գու բռնեցի՞ր զարկեցիր մօրս գլխին, նա ուշաթափ ընկաւ գետնի վրա և այնուհետև չը վեր կացաւ նա...:

Մի ուրիշ մարդ, մէկը Գաւիթի փոխարէն, հարազատ դստեր բերանից լսելով այդ անէծքը, լսելով այդ բոլոր դատապարտական խօսքերը, կը զղձար, կը փռվանէր իր եղբունդործութեան համար, բայց նա, տեսնելով, որ իր մեղքը, գրաւի խրատներով չը կարողացաւ համոզել նրան, մտածեց վախեցնել աղջկան:

—Բայց ես չեմ կարծում, որ քո մօր յիշատակը այնքան վրդովնցներ քեզ իմ դէմ, որքան մի ուրիշ բան...:

—Ինչ բան, հարցրեց Սիւրին, սրբելով աչքերից արտասուքը, որ հեղեղի նման թափվում էր մօր պատմութիւնը անելու ժամանակ:

—Այն բանը, որ ես քեզ խնայեցի քո սիրականի գրկից... որը այսօր քո չնորհիւ աղատութիւն գտաւ... որի վերջերը դու զարմանում էիր բանաթի մէջ... և որի հետ գեռ մտածում ես չարութեան հետ քո հին յիմարութիւնները...:

—Այդ բոլորը ճշտ է, պատասխանեց Սիւրին առնուով խաւարինը:—Ես Ստեփանին սիրում էի առաջ, սիրում եմ և այս րոպէիս: Այս, դու ինձ խնայեցիր նրա գրկից և ես այդ չեմ ների քեզ:

—Եւ կաշխատես կրկին նրա գրկին ընկել...:

—Կաշխատեմ...:

—Եւ կաշխատես Գենուաղի իշխանութիւնը նրան վերադարձնել...:

—Կաշխատեմ...:

—Եւ կաշխատես յետոյ փախչել գնալ նրա մօտ...:

—Կաշխատեմ...:

—Բայց գիտես ես ինչ կանեմ...:

—Գու ինձ կը մատենա... դու այդ բոլորը կը յայտնես խանին...:

—Լա հասկացար, պատասխանեց հայրը կատաղի բարկութեամբ:—Բայց գիտես խանը քեզ ինչ կանէ:

ՆԱՄՍԱԿ ՂԱՂԱՐԻՑ

Կենտրոններ 28-ին 80

Ուղարկում եմ 43 բուրլի Լայպտանի սովատանջներին հասցնելու համար, որը նուրբիւ են մի քանի անձինք. ուղարկում եմ և ցուցակը, որը խնդրեմ տպէք ձեր լրագրում:

Խ. Ղարաբանց 10 ր., Ե. Թաւարեկեանց 10 ր., Գ. Արքակեանց 5 ր., Զ. Աստուածատրեանց 5 ր., Գ. Բօթանեանց 5 ր., Մ. Սվեչնիկեանց 5 ր., Մ. Թումանեանց 3 ր:

Մկրտիչ Անանեանց

ՆԱՄՍԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 15 յունվարի

Մեր քահանաները կարող են շատ բան տեսնել, եթէ ուզենան: Ահա բերում եմ օրինակ:

Ամիս 11-ին, կիրակի օրը, Թիֆլիսի երկրորդ կարգի վաճառական պ. Գալուստ Ղարաբանը մի ուրախ հացկերոյթ էր պատրաստած Մոզուս միաբաններին պատուելու համար:

Առաջարկվում էին տեղական սովորութեան համաձայն դիմելով լիք բաժանիկի զանազան անձանց բարեմաղթութիւններով: Պարոն Զովհաննէս Տէր-Նիկողոսեանը, որ սեղանի կառավարիչ էր (թմաղա), մասնաւորից անցնելով դէպի ընդհանուրը՝ առաջարկեց աղգային անմահ բարեբարաց յիշատակի համար բարեմաղթութիւններ, ի միջի որոց և այն անձանց կենացը, որոնք իրանց ունեցած կօպէկը չեն խնայել կիսել խեղճերի հետ:

Բարեպատեն միջոց համարելով, այդ ժամանակ ներկայ եղող քահանաներից մինը բացատրելով ընդարձակ բարեգործութիւնների նշանակութիւնը՝ նկատեց, որ մենք պարտական ենք, նաև խախտուելով, դո՛ւ լինել այն անձինքներից, որոնք իրանց ունեցածի մի տասներորդ, մի հարիւրերորդ չեն խնայում իրանց կարօտեալ եղբայրների համար: Բաւական չէ միայն ցանկալ, բաւական չէ այդ առիթով միայն բաժանիկի գաղտարկել, աւելացրեց նա, այդ չէ նշանակում թէ մենք նորանց սիրեցինք, այլ և պարտական ենք դ ո Ր ծ ո Վ աղպուցանել, որ, այն, մենք սիրում և օգնում ենք մեր կարօտեալ եղբայրներին, տաճկանապատկ մեր սովատանջ եղբայրներին:

—Խանը ինձ խեղդել կը տայ:

—Հիմա լաւ մտածիր, ի դուր տեղը մի բարկացրու հօրդ:

—Ես բոլորը մտածել եմ. ինձ մնում է երկու բան:—Կամ մեռնել, կամ «նրա» հետ ապրել:

Մէկը Գաւիթը չէր կարծում, թէ կը հանդիպի այս աստիճան հաստատման իր աղջկայ կողմից: Նա զգաց իր սխալը, որ խօսակցութիւնը ծայրայեղութեան հասցրեց, այս պատճառով փորձ փորձեց շարժել Սիւրին գթասրտութիւնը:

—Երեւոյն հայրը ներողութիւն է խնդրում քեզանից, Սիւրի, ասաց նա, բռնելով նրա ձեռքը:—Մտաւոր բոլորը, ես մեղաւոր եմ քո առջև, մեղաւոր եմ քո հանգուցեալ մօր առջև...:

Այդ միջոցին նրա աչքերում երևացին մինչև անգամ արտասուքի կաթիլներ: Բայց Սիւրին թափ տուեց նրա ձեռքը և վեր կացաւ, աւսելով:

—Ես կը մոռանայի բոլորը, եթէ հաւատայի, որ քո խոստովանութիւնը անկեղծ է: Բայց դու խաբում ես ինձ:

—Աստուած, երկիրը, գետինը վկայ, որ չեմ խաբում: Գու զարթեցիր իմ մէջ մեռած խեղճս, Սիւրի, դու կրկին վառեցիր ծնողական գութը, որ հանգած էր իմ սրտում: Մօրդ ուրաւականը գիշեր և ցերեկ հալածում է ինձ, հանգստութիւն չէ տալիս: Նա կը ներէ ինձ, եթէ դու ներես:

Վերջին խօսքերը աղգային Սիւրին սրտին, նա պատրաստ էր զրկել իր հօրը, համբուրել նրա չրթուքը, որ արտասանեցին այդ սխալը, ապաշխարութեան խօսքերը, որ առաջին անգամ էր լսում նրա բերանից: Բայց այդ միջոցին միայն մտաքի առջև արձանացաւ ծերունի ներքինապետի զայրացած պատկերը և լսելի եղաւ նրա սպառնական ձայնը.

—Գու, ասաց նա մէկթիւն, —նախ քան մեղանչել քո ընտանիքի, քո զաւակի և քո անբախտ կնոջ առջև, մեղանչել ես քո աղքատ առջև, որի որդիք քո հարստահարութիւններից աղատ վերա համար, այսօր իրանց այրեցին: Գու մե-

ջը գիտեմ արժ. հօր խօսքերն էին պատճառը, թէ սիրտ չարժող երգատաղութիւնները, որոնք կատարվում էին խաբարանչիւր մի անմահ բարեբարի անուան յիշատակութեան ժամանակ, թէ խնդրի նուիրականութիւնը, ինչ և իցէ մի վայրկենի մէջ բոլոր ներկայ եղողների նուէրները արդէն պատրաստ էին, որի դուժարը այս տողերի հետ ուղարկվում է խմբագրութեանը, խնդրվում հասցնել ուր հարկն է:

Ահաւասիկ նուիրատուների անունները: Բար. Մուշեղ քահանայ Տէր-Ղևոնդեան 1 ր., Զովհաննէս քահանայ Տէր-Գրիգորեանց 1 ր., Պ. պ. Զովհաննէս Տէր-Նիկողոսեանց 3 ր., Զովսէփ Տէր-Արքանաթան 3 ր., Սարգիս Վարդանեան 3 ր., Զակարի Պապույան 3 ր., Գալուստ Ղարաբան 3 ր., Գրիգոր Լազարեան 3 ր., Գրիգոր Ղանդուղեան 1 ր., Ղազար Տէր-Ղազարեան 1 ր., Սամսոն Բարամով 3 ր., Կարապետ Ղաբրեան 5 ր., և Եղորդ Գրիգորեան Զարուկիւնեանց 15 ր.: Ընդամենը ք ա ու ս ու շ ն և հ ի ն դ (45) բուրլ:

Մ ի հ ի լ ր

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ խնդրում են տպել հետեւեալը: «Յանկա-ցողները մասնակցելու Հ ա յ կ ա կ ա ն Բ ա Ր Ե-գ ո Ր ծ ո Վ ա կ ա ն Ը ն կ ե Ր ո լ թ ա ն կանոնա-դրութեան նախագիծ քննութեանը, հրաւիրվում են յունվարի 25-ին, կիրակի օր, առաւօտեան 11 ժամին չնորհ բերել Արժուտութեանը: Առաջին ժողովը եղաւ յունվարի 4-ին, իսկ կիրակի օր կը լինի երկրորդ ժողովը, նախագիծ քննութիւնը շարունակելու նպատակով:»

ԲԱԳՈՒԻՑ հեռագրով խնդրում են մեզ յայտնել մեր լրագրի մէջ, որ «Մարդասիրական» ընկերութեան ընդհանուր ժողովը լինելու է յունվարի 25-ին:

Կովկասեան Բժշկական Ընկերութիւնը խնդրում է մեզ յայտնել, որ կիրակի, յունվարի 25-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում լինելու է պ ա Ր ա հ ա ն դ է ս յօդուտ գանձարանի, որ հիմնված է Կովկասեան բժշկների չքաւոր որդիքի և այրիների նպաստ հասցնելու նպա-

ղանչել ես Յիսուս Գրիստոսի առջև, որովհետև ուրացար մեր սուրբ Գրիգոր լուսաւորչի կրօնը: Ոչ ոք չի կարող ներել քեզ, մինչև աղգը և եկեղեցին չը ներեն քեզ: Եթէ քո խօսքերը ճշմարիտ են, եթէ զարթել է քո մէջ խիղճը, գնա, մտիր Տաթևի վանքի մէջ, որ քո ձեռքով քանդեցիր, որի սրբութիւնները կոզոպոնցիր,—գնա մտիր նրա տաճարի մէջ և այնտեղ ներողութիւն խնդրիր: Այն ժամանակ բոլորը կը հաշտվեն քեզ հետ, թէ աղգը, թէ եկեղեցին և թէ քո զաւակը: Բայց քանի որ դու քո փառասիրութեան համար ոտնակոխ կանես ամեն սրբութիւն, ամեն մարդ անէծք կը թափէ քո գլխին: Ինչու ես աշխատում եմ քո գործիք չինել քո չար դիտաւորութիւններին: Բաւական չէ, որ Տաթևի ամրոցը գաւառը տանջվում է քո ձեռքում, հիմա կամենում ես Գենուաղը ու Բարդուղէան էլ ձեռք գցել: Այդ չես կարող յաջողցնել: Այդ երկու դաւաճները պատկանում են այն պատահուն, որի հօր իշխանութիւնը ոչնչացաւ քո սատանայական դաւաճանութեամբ, որը այդ կնոջ օրինաւոր նշանածն էր: Բայց դու ոտնակոխ աղքատի, թէ քահանայի օրհնութիւնը, թէ աղջկայ սէրը...:

Վերջին խօսքերը կրկին բաց արեցին Սիւրին վերջերը, կրկին զարթեցրին նրա մէջ վաղեմի դաւաճ ատելութիւնը դէպի իր հայրը: Մէկը Գաւիթը մի քանի րոպէ մնաց շանթահարի նման պապանձված, և ոչ մի խօսք չը գտաւ պատասխանելու: Ո՞րտեղից յայտնվեցաւ այդ սատանան, միթէ նա լսում էր դրանց իր բոլոր խօսակցութիւնները: Մէկը Գաւիթը պատրաստ էր իր սուրը նրա կողքը խրել, այդ կը լինէր ամենապարտաւորութեանը նրա կարծիքով: Բայց խանի ներքինապետի վրա ձեռք բարձրացնելու չափ նա զարթութիւն չուներ: Այս պատճառով ասաց նա չար ծաղրածութեամբ.

—Մի հայ, որին կոչում են Ամէդի, փոխանակ ուրիշներին խրատներ տալու, աւելի լաւ կանէ, եթէ նախ ինքը գնայ, մանէ Տաթևի վանքը և կրկին ընդունէ քրիստոնէութիւնը...:

տակով: Տոմարներ կարելի է ստանալ Շահվեր-գովի պալիւստում և Թիֆլիսի կլուբի (ժողովարանի) շէջարարի մօտ: Տոմարների գինը տրամադրվանց համար 2 բուրլ է, կանանց համար 1 բուրլ: Պարահանդէսը սկսվելու է երեկոյան 9 ժամին:

Այս օրերս Թիֆլիսի ճանապարհի վրա աւազակները յարձակվելով հաւաքաբցի յայտնի գրքաց Մայիլի վրա, սպանել են նրան և խել են նրանից իր հետ տարած մատաղացու ուղարկը: Այս գրքաց կինը սովորութիւն ուներ ամեն շաբաթ օր բոլրիկ ոտով Թէլէթ ուխտ գնալու: Չարմանալի չէ, արդեօք, որ նա, որ ուրիշների ապագան գուշակում էր, չը կարողացաւ իմանալ իր սեփական գլխի դալիքը: Ամբողջ Հաւաքաբը մեծ տխրութեան մէջ է գրքաց կնոջ կորուստի պատճառով և ասում են, որ Թէլէթը խռովել է այդ աստուածապաշտ կնոջից, որովհետև նա նորերումն մի ուրբաթ օր խողի միս էր կերել:

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են, որ այդ քաղաքում շարունակվում է ստորագրութիւնը յօդուտ Կ. Պոյսի «Միացեալ Ընկերութեան» այդ ընկերութեանց ստացված ստորագրութեան թերթերի օդնութեամբ: Նոյն քաղաքից մեզ գրում են, որ յունվարի 13-ին այդտեղ սաստիկ ցրտեր են սկսվել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԲԱԳՈՒԻՑ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

Թիւրքաց կառավարութեան վերջին շըրջաբերականը միատեսակ տպաւորութիւն չը գործեց այն պետութիւնների վրա, որոնց ներկայացուցիչներին նա յանձնվեցաւ: Ինչպէս երևում է գերմանական և աւստրո-ունգարական պաշտօնական լրագրներից, Վիեննայի և Բերլինի կառավարութիւններին շըջաբերականը ուրախութիւն պատճառեց: Փարիզի մէջ նա վատ տպաւորութիւն գործեց, որովհետև նա մի հարուած համարվեցաւ: Բարսելոնի Սենտ-Լյուքի ա-

Մէկը քանակութիւնը չափազանց վրաւորական էր: Ներքինապետը կծու կերպով պատասխանեց նրան.

—Ես այդ վաղուց կանէի, եթէ հարկադրված չը լինէի, Ամէդ անուան տակ ծածկվելով, պաշտպանել իմ աղգայիններին ձեզայինների չարագործութիւններից: Ես յոյս ունեմ, որ մեր լուսաւորիչ պապը կը ներէ ինձ, որովհետև երբեք դաւաճանած չեմ նրա եկեղեցուն, այլ որքան կարողացել եմ, պահպանել եմ նրա գաւառները ձեզ նման զայրերից...:

—Եւ դու կը վարձատրվես այդ ծառայութիւններից համար...:

—Չը լինի թէ դիտաւորութիւն ունես ինձ ես մատնելու, խօսեց ներքինապետը զայրացած կերպով:—Հրամայեցեք, ճանապարհը ձեզ ցոյց կը տամ...:

Մէկը վեր կացաւ և մրթմրթալով հեռացաւ: Սիւրին և ներքինապետը մնացին միայնակ:

—Գու ի դուր բարկացիր նրան, Ամէդ, ասաց Թիֆլիսը:—Նա ամեն բան պատրաստ է անել:

—Անհոգ կացե՛ք, Թիֆլիս, ոչինչ չի կարող անել, պատասխանեց ներքինապետը հանդարտութեամբ:—Նա ունի ինձ մօտ մի այնպիսի զաղտնիք, եթէ խանին յայտնելու լինեմ, խաղի նրան գլխատել կը տայ: Ես հէնց այս գիշեր նրան զգալ կը տամ, որ նրա կեանքը իմ ձեռքումն է, և նա լեզուս կը քաշէ...:

Խորին տխրութեան մէջ սկսեց Թիֆլիսը դիմել դէպի իր վրանը: Նա իրան այնքան անբախտ էր զգում, որ լսում էր իր հօր մասին հարիւրաւոր վրաւորական խօսքեր, բայց բարկանալու իրաւունք չուներ: Ինչ կարող էր ասել դառն ճշմարտութիւնների դէմ: Նա ունէր մի հայր, որը ոչ երկնքում և ոչ այս աշխարհում մի հատիկ բարեկամ չուներ, որին դաւաճանած չը լինէր: Նա մինչև անգամ յանցաւոր էր խանի մօտ, որի բարեբարութիւնները վայելում էր:

(Կը շարունակուի)